

* - گرامی بودن مقام انسان در قرآن:

ما فرزندان آدم را بسیار گرامی داشتیم و آنها را بر بسیاری مخلوقات دیگر برتری بخشیدیم

* - انسان ها از ابتدای خلقت و تولد دارای

حقوق طبیعی

می شوند .

* - منظور از حق:

منظور از حق چیزهایی است که یک انسان به دلیل مقام انسانی اش ، شایستگی داشتن آنها را دارد

* -چند مورد از حقوق طبیعی انسان ها:

همه انسان ها حق حیات یا زندگی دارند که مهم ترین حق آنها است

حق دارند از نعمت های الهی برخوردار شوند

برای تأمین نیازهای خود کار و تلاش کنند

از دواج کنند و تشکیل خانواده بدهند

* - انسان ها حق دارند آزاد باشند یعنی چه :

یعنی برده و بنده انسان های دیگر نباشند . زیرا خداوند آنها را آزاد آفریده است

* - چند مورد از نعمت های الهی و حق برخورداری از آنها:

استفاده از گیاهان ، جانوران و آب برای تغذیه

استفاده از منابع و معادن برای تأمین نیازهای زندگی و ساختن ابزار و وسایل

استفاده از هوا برای نفس کشیدن

برخوردار شدن از محبت دیگران و برخورداری از استعداد آموختن

* - همه انسان ها صرف نظر از قوم ، نژاد ، زبان ، اعتقادات ، ثروت .. دارای

حقوق طبیعی

هستند زیرا

همه ی انسان های عالم مخلوق خداوند هستند .

* - ما از ابتدای تولد با

پدر و مادر و برادر و خواهر و خویشان

ارتباط برقرار می کنیم .

* - تبعه ی یک کشور بودن:

تبعه ی یک کشور بودن موجب می شود افراد حقوقی بر مبنای قوانین آن کشور داشته باشند

* - حقوق شما در خانه و خانواده:

هر فرد حق دارد نام و نام خانوادگی و شناسنامه داشته باشد

فرزندان حق دارند از محبت و توجه پدر و مادر برخوردار باشند

همه حق دارند با سواد شوند و تحصیل کنند و استعدادهای خود را شکوفا کنند

همه حق دارند غذا ، لباس و مسکن مناسب داشته باشند

* - ما در روابطی که با دیگران برقرار می کنیم دارای حقوق متقابل هستیم .

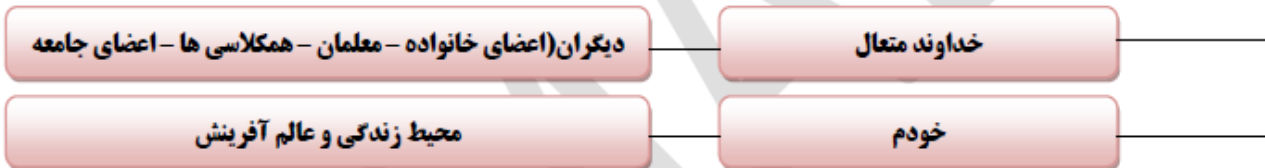
* - منظور از حقوق متقابل : همان طور که ما حق داریم ، پدر و مادر و معلم و همسایگان و دوستان و.... نیز حقی بر ما دارند

* - حق و مسئولیت به منزله ی دو کفه ترازو :

حقوق و مسئولیت به منزله دو کفه ترازو هستند که باید تعادل آنها حفظ شود . برای مثال کودکان حق دارند در خانواده از محبت و مراقبت و خوراک و پوشاک مناسب بهره مند شوند و و فرزندان نیز وظیفه و مسئولیت دارند که به والدین خود احترام بگذارند و از آنها اطاعت کنند

* - مسئولیت یعنی: یعنی وظایفی که هر یک از ما به عهده داریم و انتظار می رود آنها را انجام دهیم

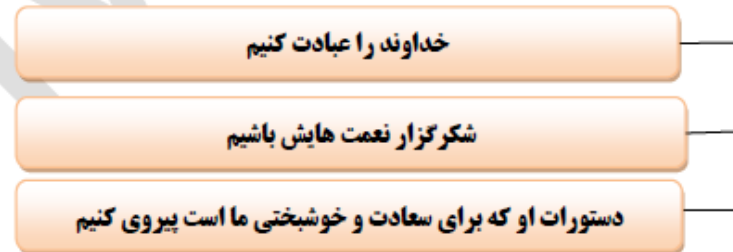
* - ما در برابر چه کسانی مسئول هستیم :

* - نعمت های خداوند به ما انسان ها :

عقل و فکر و استعداد و توانایی ، خانواده ، معلم ، خوراک و پوشاک

* - وظیفه ما در برابر نعمت های خداوند :

* - شکر گذار بودن نعمت های خداوند به معنای :

یعنی استفاده ی صحیح از نعمت ها ، قدر نعمت ها را دانستن و به هدر ندادن آنها

* - مسئولیت ما در برابر خودمان:

با خوردن غذای مناسب و پرهیز از غذاها یا مواد مضر ، رعایت بهداشت و نظافت ، خواب کافی و ورزش از بدنم مراقبت می کنم

از بدن خودم در مقابل موقعیت های خطرناک مثل ترقه بازی ، عبور از خیابان و جاده با بی احتیاطی و نظایر آن محافظت می کنم

باید تلاش کنم استعداد های خودم را بشناسم و آنها را شکوفا کنم

تلاش می کنم با زبانم دروغ نگویم یا غیبت نکنم

* - مسئولیت ما در برابر اعضای خانواده :

در کارهای خانه با پدر و مادرم همکاری می کنم

وظایف شخصی خودم را بر دوش دیگران نمی گذارم

از پدر و مادرم اطاعت می کنم و به نصیحت هایشان گوش می دهم

به خواهران و برادرانم کمک و از آنها مراقبت می کنم

* - مسئولیت ما در برابر معلمان و هم کلاسی ها :

مقررات و نظم کلاس و مدرسه را رعایت می کنم

با معلمان و دیگر مسئولان مدرسه با ادب و احترام برخورد می کنم

به توصیه های معلم گوش می کنم و سعی می کنم درس ها را خوب یاد بگیرم و تکالیفم را به موقع انجام می دهم

با هم کلاسی هایم مهربان هستم و به آنها کمک میکنم

* - مسئولیت ما در برابر اعضای جامعه :

در محل زندگی ام طوری رفتار می کنم که همسایگان آزرده نشوند

من در برابر خون شهیدانی که برای انقلاب اسلامی و دفاع از میهن جان دادند مسئول هستم .

برای حفظ امنیت با اهالی محل و مسئولان همکاری می کنم

من وظیفه دارم به همراه هم وطنانم برای پیشرفت و آبادانی کشورم تلاش کنم

* - مسئولیت شما در برابر محیط زندگی و عالم آفرینش:

باید برای آباد کردن محیط زندگی ام تلاش کنم

سعی می کنم بهداشت و پاکیزگی را در محیط زندگی ام حفظ کنم

به محیط زیست آسیب نرسانم و نظم طبیعت را برهم نزنم

* ما انسان ها با ورود به اجتماع .

روابط اجتماعی

میان ما و دیگران برقرار می شود و نسبت به یکدیگر

حقوقی

پیدا می کنیم.

* ما در استفاده از حقوق خود

آزادی مطلق نداریم :

هیچ یک از ما در استفاده از حقوق خود آزادی مطلق و بی قید و شرط نداریم بلکه تا آنجا می توانیم حق خود را اعمال کنیم که مغایر قانون نباشد . برای مثال

نمی توانیم در استفاده از حقوق خود قوانین الهی را نادیده بگیریم یا نمی توانیم با اعمال حق خود سبب خسارت و زیان دیگران شویم

* - از مهم ترین علل پدید آمدن

مقررات و قوانین در جامعه :

برقراری نظم

حفظ حقوق افراد

* - هریک از **مکان های عمومی** چون کتابخانه ، سینما ، پارک ، مسجد ، ورزشگاه و **مقررات مخصوص** به خود دارد .

حفظ حقوق افراد

برقراری نظم و امنیت

* - به طور کلی قانون و مقررات به دو دلیل به وجود آمده است :

به هم زدن نظم و امنیت اجتماعی

پایمال شدن حقوق افراد

* - عدم رعایت قانون و مقررات در جامعه چه نتایج دارد :

یک مکان یا گروه اجتماعی را انتخاب کنید . جدولی دو ستونی رسم کنید که در آن مقررات مربوط به آن مکان را در یک ستون و کارکرد آن در ستون مقابل نوشته شود :

مکان	مقررات	کارکرد
پمپ بنزین	ورود با صف	نظم و احترام به حقوق دیگران
مسجد	در آوردن کفش ها و قرار دادن آن ها در جا کفشی	احترام به مکان های مذهبی و رعایت بهداشت و نظم
کتاب خانه	رعایت سکوت هنگام مطالعه	احترام به حقوق دیگران و ایجاد آرامش
پارک	نریختن زباله در پارک و نجیدن گل های پارک	حفظ پاکیزگی محیط زیست و جلوگیری از ایجاد بیماری

گاهی مقررات به صورت دستورهای مذهبی و اخلاقی است : مانند هیچ کس نباید با کفش وارد نمازخانه و مسجد شود

گاهی گروه های اجتماعی به صورت توافق یا عادت و رسم از مقرراتی پیروی می کنند : مانند ایستادن در صف اتوبوس و یا نانوائی

گاهی مقررات به وسیله یک نهاد دارای صلاحیت مثل مجلس تصویب می شود : مانند ممنوعیت عبور از چراغ قرمز

* - مقررات یک جامعه به چند شکل به وجود می آیند:

هرگاه مقررات به وسیله یک نهاد دارای صلاحیت مثل مجلس تصویب می شود ، نام قانون به خود می گیرد

* - منظور از قانون:

مادر همه ی قانون ها است و سایر قوانین در چارچوب آن تصویب می شوند. در قانون اساسی هر کشور مهم ترین حقوق ملت و همچنین مهم ترین روابط و وظایف حکومت و مردم معین شده است

* - قانون اساسی:

در این مجلس خبرگانی که از سوی مردم انتخاب شده بودند ، بر اساس اهداف انقلاب در طی چند ماه قانون اساسی را نوشتند و تصویب کردند

* - مجلس خبرگان :

* - قانون اساسی کشور ما در روزهای ۱۱ و ۱۲ آذرماه ۱۳۵۸ به همه پرسی گذاشته شد و مردم به آن رأی مثبت یا آری دادند . قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۱۷۷ اصل دارد .

* - همه افراد در مقابل قانون مساوی هستند: یعنی قانون باید برای همه ی افراد به صورت مساوی اجرا شود . برای مثال هرکس از چراغ قرمز عبور کند جریمه می شود ، چه بی سواد باشد چه استاد دانشگاه

مجلس شورای اسلامی

شورای نگهبان

و از دو بخش تشکیل شده :

قوه ی مقننه تهیه و تصویب قوانین عادی کشور را در چارچوب قانون اساسی به عهده دارد

* -وظیفه قوه مقننه و ارکان آن :

* - مجلس شورای اسلامی : نمایندگان منتخب مردم هستند که قوانین عادی را تهیه و تصویب می کنند . آنها برای یک دوره ی چهار ساله از سوی مردم مناطق مختلف کشور ما انتخاب می شوند

* - شورای نگهبان : این شورا مرکب از ۱۲ نفر است، ۶ نفر فقیه که از سوی رهبر جمهوری اسلامی انتخاب می شوند و ۶ نفر حقوقدان که از طرف قوه ی قضائیه به مجلس معرفی می شوند

این شورا همه ی قوانینی را که در مجلس تصویب می کند با قانون اساسی و اصول و احکام دین اسلام تطبیق می دهد و اگر قوانین تصویب شده با قانون اساسی و اصول و احکام دین مغایرت داشت آنها را رد می کند یا دوباره به مجلس برمی گرداند تا اصلاح شود

* - دو وظیفه شورای نگهبان:

این شورا بر انتخاباتی که در کشور برگزار می شود مانند انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی نظارت می کند و پس از بررسی و تأیید صلاحیت نامزدهای انتخابات به آنها اجازه ی انتخاب شدن می دهد

سعی می کنند بهترین قوانین را وضع کنند .

موضوعات مختلف جامعه

نیازها

* - قانون گذاران با توجه به

آموزش درس ۵ مطالعات هفتم (همدلی و همیاری در حوادث) نکات مهم درس بر اساس الگوی چارت تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی دبیر منطقه ۸ تهران

* - چند نمونه از حوادث که در آن روحیه همدلی و همیاری:

حوادث مختلف مانند جنگ تحمیلی عراق علیه ایران ، زلزله ی بم ، زلزله ی آذربایجان و سیل استان گلستان

* - همدلی یعنی :

همدلی یعنی اینکه خود را به جای فرد دچار حادثه شده بگذاریم و احساس و شرایط او را درک کنیم

* - همیاری یعنی:

همیاری یعنی پس از درک احساس فرد حادثه دیده به کمک او بشتابیم

* - خداوند

همدلی

و انسان دوستی

را در سرشت ما انسان ها قرار داده است .

* - ما در هنگام حوادث فقط به

یاری هموطنان نمی شتابیم بلکه :

ما در هنگام حوادث فقط به یاری هموطنان خود نمی شتابیم ، بلکه نسبت به همه ی انسان های مظلوم و آسیب دیده در هر جای جهان باشند احساس مسئولیت می کنیم . برای مثال مردم فلسطین اشغالی در اثر حملات ناجوانمردانه ی رژیم اشغالگر قدس زخمی می شوند یا به شهادت می رسند

* - قرآن کریم در باره نجات انسان ها می فرماید :

هر کس جان یک نفر را نجات دهد مانند این است که جان همه مردم را نجات داده است

* - (امام رضا) در باره برطرف کردن اندوه مومنان میفرماید :

هر کس اندوهی را از مومنی برطرف کند خداوند در روز قیامت اندوهش را برطرف خواهد کرد

* - امروزه با گسترش

وسایل ارتباطی

و حمل و نقل

همه به سرعت می توانند از اخبار حوادث در مناطق مختلف آگاه شوند

* - موسسات اجتماعی که در حوادث به ما کمک می کنند :

جمعیت هلال احمر - سازمان آتش نشانی - اورژانس - نیروی انتظامی

* - جمعیت هلال احمر :

جمعیت هلال احمر یکی از موسساتی است که در زمان وقوع حوادث طبیعی یا جنگ ها به کمک مردم می شتابد

* - وظایف جمعیت هلال احمر :

در هنگام وقوع حوادث به مجروحین کمک های اولیه می رساند و آنها را به بیمارستان منتقل می کند

برای آسیب دیدگان سیل یا زلزله و جنگ ، چادر های اسکان موقت برپا می کند

کمک های مردمی مثل غذا ، پوشاک ، چادر اسکان و دارو را جمع آوری و به آنها می رساند

در شرایط عادی برای صلح و دوستی و همچنین حفظ محیط زیست تلاش میکند

هزینه های ناشی

* - در ابتدای هر سال تحصیلی ، والدین شما پولی را به مدرسه بابت از این حوادث را پرداخت کند .

بیمه دانش آموزی

* - در اینجا شما

هستید و موسسه ای که شما را بیمه کرده است

بیمه شونده

نامیده می شود .

بیمه گر

* - موسسه بیمه چرا به وجود آمده است؟

موسسه بیمه برای جبران زیان های مالی و جانی به وجود آمده است

* - بیمه چیست؟

بیمه یک قرارداد بین بیمه گر و بیمه شونده (بیمه گذار) است . موسسه بیمه گر تعهد می کند در قبال دریافت حق بیمه از بیمه شونده خسارت های ناشی از حوادث معینی را جبران کند

* - در کشور ما موسسات مختلفی برای بیمه به وجود آمده است که همه ی آنها زیر نظر

بیمه مرکزی

فعالیت می کنند

بیمه هایی که طبق قانون افراد باید این بیمه ها را انجام دهند . مانند بیمه شخص ثالث اتومبیل

اجباری

بیمه هایی که افراد داوطلب می شوند که برای حوادث احتمالی از بیمه استفاده کنند . مانند بیمه بدنه اتومبیل

اختیاری

* - انواع بیمه :

بیمه سرنشین خودرو

بیمه بدنه اتومبیل

بیمه روستاییان

از کار افتادگی

بیمه عمر

بیمه بیکاری

بهداشت و درمان

* - بیمه از نظر خدماتی که به بیمه شونده ارائه می کند :

طبق قانون همه ی دارندگان وسایل نقلیه موتوری ، باید سالیانه خودروی خود را برای حوادث جانی و مالی ناشی از تصادف بیمه کنند

بر طبق قانون کلیه سازمان ها ، بنگاه ها ، شرکت ها و کارفرمایان ، وظیفه دارند همه کارمندان و کارگران خود را در مقابل حوادث ناشی از کار بیمه کنند

* - دو مورد از قوانین مربوط به بیمه ی کشور :

* - بیمه بهداشت و درمان : افرادی که تحت پوشش بیمه ی بهداشت و درمان هستند می توانند بخشی از هزینه های پزشکی خود را مانند عمل جراحی ، آزمایشگاه ، خرید دارو و از طریق بیمه دریافت کنند

* - تولید محصول به منظور :

رفع نیازها و خواسته های انسان صورت می گیرد

مانند کفش ، کیف ؛ دفتر ، یخچال ، تلویزیون

کالا

مانند خدمات پزشکی ، آموزش ، بیمه ، حمل و نقل

خدمات

* - تولید محصول به دو صورت :

آنچه در طبیعت وجود دارد مانند آب ، خاک ؛ جانوران ، جنگل ها ، معادن (نفت ، گاز ، زغال سنگ ، آهن و...) منابع طبیعی هستند

منابع طبیعی

انسان برای آنکه از منابع طبیعی استفاده و آنها را به کالا تبدیل کند به ابزار و تجهیزاتی نیاز دارد. این تجهیزات سرمایه نام دارد. منابع مالی، ماشین آلات، ابزار کار و زمین یا ساختمانی که تولید در آن ها صورت می گیرد سرمایه هستند

سرمایه

اگر کار و تلاش انسان نبود، چیزی تولید نمی شد و آدمیان نمی توانستند به زندگی ادامه بدهند. به همین دلیل نقش نیروی انسانی در تولید بسیار مهم است

نیروی انسانی

* - عوامل تولید :

در گذشته های دور با رونق کار کشاورزی تولید محصول زیاد شد با تولید غذای کافی دیگر همه مجبور به کار کشاورزی نبودند و به تدریج افراد دیگر توانستند به کارهای دیگر بپردازند و در برخی کارها مهارت پیدا کنند. بدین ترتیب تقسیم کار در جامعه بوجود آمد

* - چگونگی به وجود آمدن تقسیم کار در جامعه :

* - به طور کلی مشاغل و

خدمات

صنعت

کشاورزی

فعالیت های اقتصادی در سه گروه :

نیروی انسانی - زیرا انسان با نیروی فکر و کار خود می تواند منابع طبیعی را استخراج و به وسایل مورد نیاز خود تبدیل کند. همچنین انسان ابزار و وسایل کار و تولید را ابداع و اختراع کرده است

* - کدام یک از عوامل تولید مهم ترند؟ چرا؟

توزیع در لغت به معنی پخش کردن است

* - توزیع در لغت :

توزیع فعلیتی است که بین تولید کننده و مصرف کننده رابطه برقرار می کند

* - تعریف توزیع :

* - تولید کنندگان بعد از تولید چه اقداماتی را انجام می دهند :

باید محصولات خود را به دست مشتریان برسانند. به همین دلیل سعی می کنند بازارهای مصرف را پیدا کنند

به روش های مختلف کالاهای خود را تبلیغ می کنند

از افراد یا موسساتی برای پخش محصولات خود در بازارهای مصرف دور و نزدیک کمک می گیرند

* - فروشنده ای که می خواهد کسب حلال داشته باشد باید از **کم فروشی** و **گران فروشی** پرهیز کند .

* - درآمد حاصل از کم فروشی و گران فروشی **حرام** است .

* - مصرف کننده:

مصرف کننده کسی است که کالاها و خدمات را به منظور رفع نیازهای خود می‌خرد

* - خریدار و کارت اعتباری:

خریدار با استفاده از کارت خرید اعتباری خود به ازای مبلغ کالا از پولی که در بانک دارد برداشت و به حساب فروشنده می‌ریزد

* - حقوق مصرف کننده:

قوانین و مقررات

طبق قانون اگر کسی در مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی رنگها و مواد تقلبی به کار ببرد، حتی اگر به مصرف کننده آسیبی نرسیده باشد به زندان محکوم می‌شود یا کسی نمی‌تواند بدون گرفتن مجوز، کارگاه تولید مواد غذایی یا سایر کالاها تأسیس کند

برچسب مشخصات کالا

روی برچسب مشخصات کالا اطلاعاتی از قبیل شماره جواز تولید، آدرس محل کارخانه یا محل تولید، قیمت کالا، مواد به کار رفته در آن و تاریخ مصرف، نکات ایمنی و درج شده است

استاندارد

استاندارد به معنی نمونه قابل قبول. تولید کننده ی هر کالایی باید یک سری ویژگی‌ها و معیارهایی را برای تولید یک کالا رعایت کند مثلاً در یک ماده خوراکی استاندارد (بیسکویت، رب گوجه، کمپوت.....) باید مواد افزودنی یا رنگ‌های مجاز به حدی باشد که به بدن آسیبی نرساند. در مواد بهداشتی (کرم، شامپو، مایع ظرفشویی و) مواد شیمیایی به کار رفته باید به اندازه‌ی لازم باشد تا به پوست و بدن آسیب نرساند.

* - سازمان ملی استاندارد ایران:

این سازمان ابزار لازم برای آزمایش وسایل و کالاها را در اختیار دارد. بیشتر تولید کنندگان وسیله یا ماده‌ای را که تولید می‌کنند به این موسسه می‌فرستند تا کیفیت آن بررسی شود. اگر کیفیت کالایی توسط این سازمان تأیید بشود اجازه می‌دهد که نشان مخصوص استاندارد را روی آن کالا چاپ کنند

* - مسئولیت مصرف کننده مصرف درست است.

مصرف درست

* - مصرف گرایی:

مصرف گرایی یعنی اینکه بدون داشتن نیاز واقعی بخواهیم برای تفریح یا خود نمایی و چشم همچشمی با دیگران کالاهایی را بخریم.

* - از نظر دین اسلام تولید و مصرف کالا:

برای رفع نیاز انسان است تا او بتواند به کارهای مهم‌تر بپردازد

* - اسراف و ریخت و پاش گناهی نابخشودنی است.

گناهی نابخشودنی

* - آسیب های اخلاقی مصرف گرایی برای مردم : **مُد گرایی ، خود نمایی ، چشم همچشمی ، تجمل گرایی ، اسراف**

* - در جوامع امروزی **مصرف گرایی** به شدت به **محیط زیست** آسیب رسانده است .

* - امروزه با تولید انبوه صنعتی : **همه روزه مقدار زیادی زباله تولید می شود . زباله ها را می سوزانند یا در مناطقی از زمین دفع می کنند که در هر صورت برای محیط زیست زیان آور است**

* - کیسه های نایلونی در صورت **وارد شدن به آب ها :** موجب خفگی دلفین ها ، لاک پشت ها و پرندگان دریایی می شود . ترکیبات شیمیایی نایلون ها ، خاک ها را آلوده می کند و از طریق گیاهان به زنجیره غذایی انسان وارد می شود و به سلامت انسان ضرر می رساند .

* - برخی از زباله ها به دلیل داشتن **مواد شیمیایی** خطرناک اند . مانند **باتری ها** این مواد خاک را آلوده می کنند و موجب بیماری هایی چون سرطان می شوند .

* - این علامت **بازیافت زباله است . یعنی این کالا پس از استفاده می تواند دوباره بازیافت شود و مواد جدیدی با آن تولید شود**

* - هر مکان ویژگی هایی دارد. این ویژگی ها دو نوع هستند:

ویژگی های طبیعی

ویژگی های انسانی

* - ویژگی های طبیعی: مثل

موقعیت جغرافیایی

نوع آب و هوا

ناهمواری ها

رودها

پوشش گیاهی

زندگی جانوری

* - ویژگی های انسانی: مثل

تعداد جمعیت

فعالیت های اقتصادی

سواد

زبان

آثار تاریخی

* - دانش جغرافیا:

دانش جغرافیا به ما کمک می کند که ویژگی های طبیعی و انسانی مکان های مختلف را بشناسیم و رابطه ی بین این ویژگی ها را بفهمیم

* - جغرافی دانان معمولاً کار خود را چگونه آغاز می کنند؟

جغرافی دانان معمولاً کار خود شان را با پرسش هایی در باره ی یک مکان آغاز می کنند و سپس در باره ی این پرسش ها تحقیق می کنند تا پاسخ آنها را پیدا کنند

* - پرسش های جغرافیایی با چه کلماتی:

پرسش های جغرافیایی با کلماتی مانند کجا؟ چرا؟ چگونه؟ چه موقع؟ و چه کسانی؟ آغاز می شود

* - چه وسایلی به شناخت محیط زندگی کمک می کنند؟

نقشه

عکس جغرافیایی

کره جغرافیایی

کتاب ها و فرهنگ نامه ها

رایانه و اینترنت

* - نقشه وسیله

زیرا از طریق آن اطلاعات زیادی به دست می آوریم. نقشه ها محل دقیق پدیده های طبیعی مانند کوه، رود، جنگل، و پدیده های انسانی مثل راه ها، پل ها، سدها و را نشان می دهند

مهمی در جغرافیا:

* - چند مورد از انواع نقشه ها:

نقشه ی ناهمواری ها، نقشه ی تقسیمات کشوری (استان ها)، نقشه راه ها، نقشه ی گردشگری و اطلس ها

* - تعریف نقشه:

نقشه، تصویری از سطح زمین است که به نسبت مورد نیاز کوچک شده است

* - مقیاس خطی:

در زیر هر نقشه، شما خطی مشاهده می کنید که به آن مقیاس خطی می گویند و با استفاده از آن می توانید فاصله ی واقعی مکان ها را روی زمین محاسبه کنید

* - انواع عکس های
جغرافیایی :

عکس های معمولی

که با دوربین از مناظر طبیعی ، شهرها خانه ها و فعالیت های انسانی گرفته می شود

عکس های هوایی

برای تهیه نقشه های جغرافیایی استفاده می شود . این عکس ها با دوربین هایی که در هواپیما نصب شده گرفته میشود

تصاویر ماهواره ای

توسط ماهواره ها تهیه و به زمین فرستاده می شود . از این تصاویر نیز اطلاعات زیادی در باره مکانها به دست می آوریم

* - کره جغرافیایی :

کره ی جغرافیایی نمونه کوچکی از کره ی زمین است که می توان شکل واقعی بخش های مختلف سیاره ی زمین را روی آن مشاهده کرد

* - کتاب ها و فرهنگ نامه ها :

کتاب ها و فرهنگ نامه های زیادی وجود دارند که با مطالعه ی آنها می توانیم با مکان های مختلف و شیوه های زندگی مردم در این مکان ها آشنا شویم

* - رایانه و اینترنت :

از لوح های فشرده (CD) می توانیم اطلاعات بسیار خوبی در باره موضوعات جغرافیایی به دست بیاوریم . امروزه از طریق وارد شدن به پایگاه های اینترنتی می توان اطلاعات را به صورت متن ، تصویر ، نقشه و حتی فیلم به دست آورد .

۱۶۴۸۱۹۵ کیلومتر مربع

* - وسعت کشور ما ایران:

۷۵ میلیون نفر جمعیت و دارای ۱۱۶۶ شهر و بیش از ۶۰۰۰۰ آبادی

* - در سال ۱۳۹۰ جمعیت کشور ما:

عشایر

روستا نشین

شهرنشین

* - زندگی مردم کشور ما به سه صورت:

* - استان: برای اداره ی بهتر کشور ، آن را به بخش هایی تقسیم کرده اند که به آن استان می گویند

اداره می شود .

استانداری

* - استان به وسیله

وجود دارد .

روستا

و شهر

تقسیم می شود و در هر شهرستان تعدادی

شهرستان

* - هر استان به چند

* - شهرها توسط شورای اسلامی شهر و شهردار اداره می شوند . اعضای شورای شهر را مردم آن شهر انتخاب می کنند

* - شهرها چگونه اداره می شود؟

* - شهرداری موسسه ای است که برای اداره ی بهتر شهر به وجود آمده و خدماتی به ساکنان شهر ارائه می کند

* - شهرداری چگونه موسسه ای است؟

احداث و تعمیر یا آسفالت خیابان ها ، پل ها ، تونل ها و پیاده روها برای رفت و آمد بهتر مردم

ایجاد فضای سبز و کاشتن درخت و نهال در مکان های مختلف شهر و احداث بوستان و زمین بازی کودکان

نظافت کوچه ها و خیابان ها و جمع آوری و دفع زباله ها

ایجاد فرهنگ سراها و خانه های سلامت برای اوقات فراغت مردم

نظارت بر حمل و نقل عمومی (اتوبوس ، تاکسی ، مترو) برای رفت و آمد مردم

* - مهم ترین خدمات شهرداری :

* - تعریف زیستگاه : به منطقه‌ی بزرگی که در آن مجموعه‌ای از گیاهان و جانوران خاص زندگی می‌کنند زیستگاه می‌گویند

* - یکی از مهم‌ترین عواملی که موجب گوناگونی یا تنوع زیستگاه‌ها در کشور ما شده است تنوع آب و هوایی در کشور ماست .

* - در ایستگاه‌های هواشناسی چه چیزهایی را اندازه‌گیری می‌کنند؟

دمای هوا

میزان بارندگی

میزان رطوبت

جهت وزش باد

سرعت باد

* - مهم‌ترین عناصر آب و هوا : دما و بارش است .

دما

بارش

* - میزان دما و بارش را به صورت نمودار نشان می‌دهیم .

نمودار

* - میزان دمای هوای یک ناحیه را با نمودار خطی و با رنگ قرمز نشان می‌دهند .

خطی

و با رنگ

قرمز

* - میزان بارش یک ناحیه را با نمودار ستونی و به رنگ آبی نشان می‌دهند .

ستونی

و به رنگ

آبی

ناحیه معتدل و مرطوب خزری

ناحیه معتدل و نیمه خشک کوهستانی

ناحیه گرم و خشک داخلی

ناحیه گرم و شرجی سواحل جنوب

* - چهار ناحیه آب و هوایی

مرطوب‌ترین ناحیه آب و هوایی ایران به شمار می‌رود

میزان بارندگی از غرب به شرق این ناحیه کاهش می‌یابد

در کنار دریای خزر بین کوه‌های البرز و دریا واقع شده است

در تمام ماه‌های سال بارندگی دارد

تابستان‌ها و زمستان‌های معتدل دارد

* - ناحیه معتدل و مرطوب خزری :

* - در ناحیه خزری برای کشت محصولات از : برای کشت بیشتر محصولات از آب باران (دیم) استفاده می شود و فقط برخی از محصولات مانند برنج به آبیاری نیاز دارد

در برخی ارتفاعات هنگام زمستان برف زیادی می بارد و یخبندان های شدید به وجود می آید

کوهستان های مرتفع ایران و کوهپایه های اطراف آنها را در بر می گیرد

این ناحیه با اینکه تقریباً ۹ ماه از سال باران دارد ، در تابستان ها خشک است

زمستان های سرد و تابستان های معتدل دارد

* - ناحیه معتدل و نیمه خشک کوهستانی :

در ارتفاعات این ناحیه جنگل ها و مراتعی سرسبز روئیده است

به دلیل بارش کافی در طی سال ، کشاورزان می توانند زراعت دیم داشته باشند

به دلیل آن است که فقط در چند ماه از سال ، آن هم به مقدار کم باران می بارد . در بعضی از بخشی های این ناحیه ، بیابان هایی به وجود آمده است که ممکن است سال ها در آنجا باران نباریده باشد مانند بیابان لوت

* - خشکی ناحیه ی گرم و خشک داخلی به چه دلیل است ؟

اختلاف دمای شب و روز زیاد است و تابستان ها هوا بسیار گرم می شود

* - اختلاف دمای شب و روز در ناحیه گرم و خشک :

این ناحیه از نظر پوشش گیاهی فقیر است و تنها گیاهان خشکی پسند مانند درختان تاغ و گز و بوته های خاردار در آنجا قادر به رشد و نمو هستند

* - پوشش گیاهی ناحیه گرم و خشک داخلی ایران :

این ناحیه در کناره های خلیج فارس و دریای عمان ، از جلگه خوزستان تا بندر چابهار کشیده شده است . به طور کلی مناطق جنوبی ایران تابستان های بسیار گرم و زمستان های ملایم دارد

* - ناحیه ی گرم و شرجی سواحل جنوب :

زیرا میزان بارندگی در این ناحیه بسیار کم است . اما چون به دلیل وجود دریا و تبخیر آب های آن نم هوا زیاد است ، حالت شرجی به وجود می آید

* - چرا ناحیه ی ساحلی جنوب ایران جز ء نواحی خشک است ؟

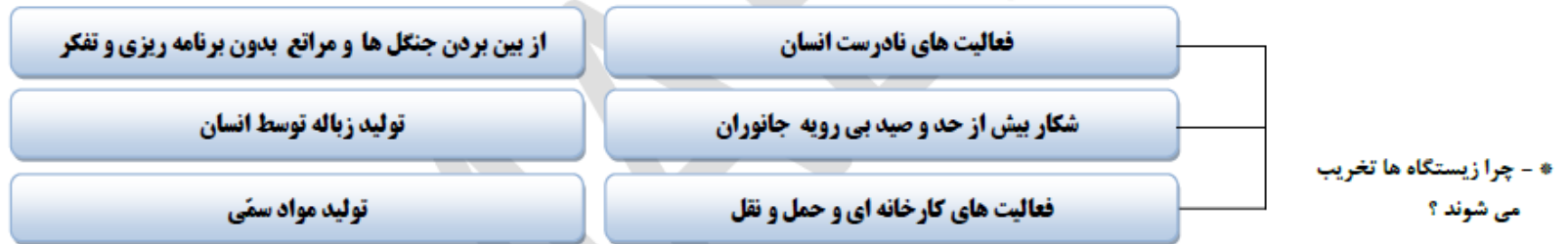
شرایط جغرافیایی ایران

* موجب شده است که ایران تنوع زیادی در گونه های گیاهی و جانوری داشته باشد .

* مهم ترین عاملی که موجب از بین رفتن یا در معرض خطر قرار گرفتن برخی از گونه های گیاهی و جانوری شده فعالیت های نادرست انسان ها بوده است .

* ما در بهره برداری از طبیعت و رفع نیازهای خودمان باید طوری برنامه ریزی و عمل کنیم که کمترین آسیب به محیط زیست وارد شود .

* نتایج نابود شدن درختان جنگل : وقتی درختان جنگلی در یک ناحیه نابود می شوند ، جانورانی نیز که غذایشان را در این جنگل ها به دست می آورند ، از بین می روند و تعادل طبیعت به هم می خورد

* پیامد شکار بیش از حد و صید بی رویه باعث کاهش بعضی گونه های جانوری شده است . وقتی شکارچیان برای تفریح یا استفاده از پوست ، شاخ ها و استخوان ، حیواناتی مثل گورخر ، آهو یا پرندگان را در یک دشت محاصره و به آنها حمله می کنند به تدریج نسل اینگونه رو به کاهش می گذارد یا در خطر انقراض قرار می گیرد

* افزایش جمعیت چه نتایجی برای محیط زیست دارد ؟

هرچه جمعیت بیشتر می شود ، فعالیت های کارخانه ای و حمل و نقل و تولید مواد سمی هم بیشتر می شود . گازهای سمی که از اتومبیل ها یا کارخانه ها به هوا و آب وارد می شوند یا سم هایی که در آفت کش های کشاورزی وجود دارد ، اثرات بدی بر زندگی گیاهان و جانوران دارند

* افزایش جمعیت چه نتایجی برای محیط زیست دارد ؟

• در چه صورت جمعیت افزایش می یابد:

اگر تعداد افرادی که متولد می شوند بیشتر از افرادی که می میرند باشد جمعیت افزایش می یابد

• در چه صورت جمعیت کاهش می یابد:

اگر تعداد افرادی که متولد می شوند کمتر از افرادی که می میرند باشد، جمعیت کاهش می یابد

• رشد منفی جمعیت:

در برخی کشورها مانند سوئیس و دانمارک تعداد زاد و ولدها کمتر از مرگ و میرها شده است. به این رشد، رشد منفی می گویند

• جمعیت را به چه گروه های سنی تقسیم می کنند:

الف) جمعیت یکسال تا ۲۵ سال (کودکان و نوجوانان و جوانان) ب) جمعیت ۲۶ تا ۶۵ سال (بزرگسالان) ج) بیشتر از ۶۵ سال (سالمندان)

• وقتی رشد جمعیت منفی می شود

در این کشورها با کم شدن زاد و ولد، جمعیت جوان کاهش و تعداد سالمندان افزایش می یابد و جامعه از نیروی جوان که می تواند کار کند و با فعالیت های اقتصادی و آموختن علم به پیشرفت کشور کمک کند، محروم می شود

کشورها با چه مشکلاتی روبرو می شوند:

• در کشور ما مسئولیت سرشماری جمعیت را به عهده دارد.

مرکز آمار ایران

• مرکز آمار ایران

اطلاعات مختلف مربوط به جمعیت را جمع آوری و در کتاب ها یا نشریات الکترونیکی منتشر می کند.

• تراکم جمعیت:

به نسبت افرادی که در یک مکان زندگی می کنند تراکم جمعیت آن مکان می گویند

• تراکم جمعیت چگونه محاسبه می شود:

برای محاسبه ی تراکم جمعیت یک منطقه، جمعیت آن منطقه را بر مساحت تقسیم می کنند

• چرا نواحی داخلی ایران جمعیت

در نواحی داخلی ایران به دلیل کمبود بارندگی، آب و هوای گرم و خشک و خاک های ناهمساعد و شور جمعیت بسیار کمی زندگی می کنند. مانند دشت لوت و دشت کویر

بسیار کمی زندگی می کنند:

• پرجمعیت ترین و پرتراکم ترین

منطقه ی شهری تهران است - چون تهران پایتخت کشور است و در این شهر سازمان های مهم دولتی، دانشگاه ها، بیمارستان ها و صنایع زیاد مستقر شده است

ناحیه ی کشور ما:

• - دومین ناحیه ی پرتراکم در کشور ما :

جلگه های کناره ی دریای خزر - به دلیل باران کافی و آب فراوان و هوای معتدل و خاک حاصلخیز

• - افزایش جمعیت در ناحیه ی خوزستان به دلیل : **بعضی از مناطق ایران به دلیل داشتن معادن و ذخایر ، جمعیت زیادی را به خود جذب کرده اند مانند ناحیه ی خوزستان به دلیل داشتن منابع نفت و گاز**

• - چرا کوهپایه های البرز و زاگرس جمعیت زیادی را به خود جذب کرده است :

به دلیل خاک حاصلخیز و بارندگی کافی

• - یک جدول دو ستونه رسم کنید در یک ستون نام ناحیه و در ستون دیگر عوامل موثر بر پراکندگی جمعیت را بنویسید

نام ناحیه	میزان تراکم	عوامل موثر در پراکندگی جمعیت
منطقه ی شهری تهران	زیاد	پایبخت بودن ، وجود سازمان های مهم دولتی ، دانشگاه ها ، بیمارستان ها
جلگه های کناره ی دریای خزر	زیاد	باران کافی ، آب فراوان ، هوای معتدل و خاک حاصلخیز
دشت کویر و لوت	کم	کمبود بارش و آب و هوای گرم و خشک
استان خوزستان	زیاد	داشتن منابع نفت و گاز

• انسان ها از منابع گوناگون :

از این منابع برای تأمین غذا ، پوشاک ، وسایل زندگی ، پخت و پز ، رفت و آمد و همه نیاز های دیگر خود استفاده می کند

• برای جلوگیری از کاهش یا به خطر افتادن منابع :

باید راه های استفاده ی صحیح از منابع را یاد بگیریم

• به طور کلی آب مورد نیاز انسان از کجا تأمین می شود؟

از آب های سطحی (رودها) یا آب های زیر زمینی (چاه ، چشمه ، قنات) تأمین می شود

• یکی از منابع مهم تأمین آب شهرنشینان و روستاییان رودها هستند .

رودها

سرچشمه می گیرند

زاگرس

البرز

• اغلب رودهای دائمی و پر آب ایران از کوه های

• چرا بیشتر رودهای ایران برای کشتیرانی مناسب نیستند؟

رودهای پر آب ایران چون از شیب های تند کوهستانی جاری می شوند قابل کشتیرانی نیستند و فقط در بخشی از رود کارون می توان کشتیرانی کرد

• سه حوضه ی آبریز ایران :

حوضه آبریز دریای خزر

رودهای پر آبی که از کوه های البرز سرچشمه می گیرند و به دریای خزر می ریزند

حوضه آبریز خلیج فارس و دریای عمان

رودهایی که از کوه های زاگرس یا کوه های پراکنده داخلی سرچشمه می گیرند و به خلیج فارس و دریای عمان می ریزند

حوضه آبریز داخلی

رودهایی که به دریاچه ها و باتلاق های داخلی یا زمین های اطراف خود نلغذ می کنند

• میزان مجاز مصرف آب برای یک فرد :

میزان مجاز مصرف آب برای یک فرد در شبانه روز ۱۵۰ لیتر تعیین شده است اما در ایران متوسط مصرف در شبانه روز ۲۵۰ تا ۳۰۰ لیتر است

• با

افزایش جمعیت

و تغییر شیوه های زندگی

مصرف آب روز به روز بیشتر شده است .

• مصرف درست آب :

در موقع حمام کردن یا مسواک زدن ، شیر آب را باز نگذاریم چرا که در هنگام دوش گرفتن به طور متوسط هر دقیقه ۲۰ لیتر آب مصرف می شود

شیرهای آب را همیشه بازدید و تعمیر کنیم تا چکه نکند

• برای آلوده نکردن آب

زباله ها را در رودها و آب های جاری نریزیم ، از نظر دین اسلام آلوده کردن آب ها گناه است

از مواد شوینده که ترکیبات شیمیایی دارند ، کمتر استفاده کنیم ، چون این مواد آب های زیر زمینی را آلوده می کنند

• خاک چگونه تشکیل می شود؟

خاک ، لایه نازکی از پوسته ی زمین است که از خرد شدن سنگ ها پدید آمده است . خاک طی زمان طولانی با توجه به عواملی مانند سنگ ها ، آب ، دمای هوا و موجودات زنده یک منطقه تشکیل می شود

• مقایسه خاک جلگه ها

در جلگه ها و اطراف رودها و برخی کوه پایه ها خاک حاصلخیزی وجود دارد که مواد آلی و معدنی مناسب دارند. اما خاک برخی مناطق مرکزی ، داخلی یا جنوبی کشور به علت وجود نمک یا آهک در خاک ، برای کشاورزی مناسب نیست .

با خاک مناطق مرکزی و جنوبی :

• چه عواملی موجب از بین رفتن خاک می شود؟

مصرف بیش از حد مواد غذایی و کشت بی درپی یک محصول در زمین و استراحت ندادن به خاک

قطع بوته ها و کندن درختان که موجب می شود خاک در اثر باد و باران به راحتی شسته می شود

استفاده ی نامناسب و بی رویه از کودهای شیمیایی

ایجاد ساختمان و جاده و کارخانه روی خاک های قابل کشت

دفن زباله در خاک

• در کشور ما سازمان

جنگل ها ، مراتع و آبخیز داری

حفاظت از خاک را بر عهده دارد .

• گردشگر: به کسانی که محل اقامت یا کار خود را به طور موقت ترک می کنند و برای استراحت یا گردش و دیدن یا مطالعه ی مکان های تاریخی و طبیعی ، به سفر می روند گردشگر می گویند

• خداوند در قرآن در باره ی سفر کردن چه می فرماید: **ای پیامبر به بندگان بگو در زمین سفر کنید تا از عاقبت کسانی که قبل از شما بودند آگاه شوید**

• گردشگری در گذشته و حال: در گذشته تعداد کسانی که به مسافرت می رفتند بسیار کم بود اما با گذشت زمان ، تعداد گردشگران بیشتر شد ، به طوری که امروزه میلیون ها نفر از مردم جهان در ایام مختلف سال از جایی به جای دیگر سفر می کنند

مطالعه ی آثار تاریخی

زیارت اماکن مقدس

تفریح و استراحت

• انواع گردشگری:

طبیعت گردی

بازدید از نمایشگاه ها یا گردهمایی ها ی علمی

• اهمیت گردشگری: علاوه بر استراحت و تفریح با پدیده های زیبای طبیعی و مکان های تاریخی و فرهنگی آشنا می شوند و چیزهای زیادی در باره مکان ها و آداب و رسوم مردم مناطق مختلف یاد می گیرند

شغل های مختلفی ایجاد می شود مثل هتل داری ، دفاتر فروش بلیط ، دفاتر حمل و نقل ، فروش صنایع دستی و غذاها و شیرینی های محلی

• گردشگری نقش مهمی در افزایش **درآمد مردم** یک منطقه دارد .

• یکی از وسایل مهمی که باید برای گردشگری یا انجام هر نوع سفر از آن استفاده کرد **نقشه** است .

• چرا نقشه وسیله ی مهمی در گردشگری است؟
نقشه ها به ما کمک می کنند تا مکان های جدید را بهتر پیدا کنیم و سریع تر خود را به آنجا برسانیم . بدون نقشه ممکن است مسیرها را اشتباه کنیم یا زمان زیادی برای پیدا کردن یک مکان صرف کنیم

• یکی دیگر از نقشه هایی که به هنگام سفر باید همراه داشته باشیم ، نقشه **راه ها** است .

• بر روی نقشه ی راه ها ، جاده های اصلی و فرعی و همچنین مکان های خدماتی چون رستوران ها ، تعمیرگاه ها ، پمپ بنزین ها ، نمازخانه ها و نظایر آن مشخص شده است چه چیزهایی مشخص شده است؟

• سفرهای زیارتی به چه منظوری: سفرهای زیارتی به منظور زیارت مرقد امامان بزرگوار (ع) و امامزاده ها و بازدید از مکان های مقدس انجام می گیرد

• مساجد از چه نظر مورد توجه گردشگران است: مساجد علاوه بر محل عبادت، از نظر معماری زیبای اسلامی نیز مورد توجه گردشگران هستند

• کدام مساجد از نظر معماری زیبای اسلامی مورد توجه گردشگران هستند: مسجد امام و شیخ لطف اله در اصفهان، مسجد جامع یزد، مسجد گوهرشاد در مشهد

• مهم ترین قطب زیارتی کشور **مشهد** است.

• امام رضا(ع): امام رضا (ع) فرزند موسی کاظم(ع) در سال ۱۴۸ هجری در شهر مدینه متولد شدند. آن حضرت در سی و پنج سالگی به امامت نائل گردیدند

• بعضی از القاب امام رضا (ع): رضا - فاضل - صابر - زکی

• چرا مأمون امام رضا (ع) را به ولایتعهدی برگزید: مأمون برای فریب مردم و ترس از شورش آنها و برای اینکه نشان بدهد به خاندان پیامبر (ص) علاقه دارد، امام رضا (ع) را با احترام به خراسان آورد و به ولایتعهدی برگزید

• چرا مأمون امام رضا (ع) را به شهادت رساند: مأمون که می دید امام رضا(ع) از او اطاعت نمی کند و شرایط وی را نمی پذیرد و از طرف دیگر پیروان او هر روز بیشتر می شود، دستور داد تا امام (ع) را مسموم به شهادت برسانند

• سخن امام رضا (ع) در مورد صدقه: صدقه بده، هر چند کم باشد زیرا هر کار کوچکی که سادفانه برای خدا انجام شود بزرگ است

• حرم مطهر امام رضا (ع) و مجموعه آستان قدس رضوی علاوه بر اهمیت زیارتی از نظر معماری و تاریخی نیز اهمیت فراوانی دارند

• در صحن های مطهر امام رضا (ع) آرامگاه کدام شخصیت های بزرگ علمی مذهبی **شیخ بیایی و علامه محمدتقی جعفری**

• در مجموعه آستان قدس رضوی کدام موزه ها: موزه قرآن - موزه سکه - موزه صدف - موزه سلاح

• از مهم ترین اشیای موجود در موزه مرکزی:

در این موزه می توان به قرآن های نفیس که با خط مبارک ائمه اطهار بر روی پوست آهو نوشته شده ، اولین سنگ مرقد معطر امام رضا (ع) و سکه ها و کتیبه های نفیس اشاره کرد

• از جمله آثار تاریخی ایران:

کاخ ها ، مساجد ، کاروانسراها ، حمام ها ، بازارها ، پل ها ، خانه های تاریخی و برج ها

• طبیعت گردی: یکی از انواع گردشگری ، گردش و استراحت یا مطالعه و تحقیق در مکان های طبیعی چون کوه ها ، غارها ، چشمه های آب معدنی و بیابان ها و جنگل ها و بناگاه های حیات وحش و روستاهای زیباست

• از مراکز مهم گردشگری ایران در تابستان:

سواحل شمال در کنار دریای خزر - ساحل دریای خزر ، جنگل های زیبا روی دامنه کوه ها ، مزارع برنج و روستاهایی که در دو طرف جاده هستند

• از مراکز مهم گردشگری ایران در زمستان:

سواحل خلیج فارس و دریای عمان

• یکی از بنادر مهم و مراکز گردشگری در سواحل دریای عمان ، بندر **چابهار** است .

• امروزه کشورها سعی می کنند برای گردش و استراحت در طبیعت طوری برنامه ریزی کنند که از **آسیب رساندن به محیط زیست** جلوگیری شود .

• یکی از برنامه ها برای جلوگیری از آسیب رساندن به محیط زیست:

ایجاد پارک های ملی

• در پارک های ملی چه مقرراتی حاکم است؟

بوته کنی ، چرای دام ها ، شکار و نظایر آن ممنوع است و محیط های امن طبیعی برای جانوران پدید آورده اند

• - میراث : میراث یعنی ارث و هر چیزی که از گذشتگان و نیاکان و پدران به ما رسیده باشد

• - میراث فرهنگی : بخشی از چیزهایی که از گذشتگان برای ما به جای مانده است ، میراث فرهنگی همه ی چیزهای ارزشمندی است که به فرهنگ یک ملت مربوط می شود

• - میراث فرهنگی شامل چه چیزهایی است: چیزهای مادی مثل ظرف ها ، سکه ها ، کتیبه ها ، فرش ها ، کتاب های قدیمی و بناهای تاریخی ، مساجد و امام زاده ها و چیزهای غیر مادی مثل اعتقادات ، زبان و آداب و رسوم

• - چرا ایران دارای میراث فرهنگی ایران بسیار زیاد است ؟ از آنجا که ایران جایگاه تمدن های کهن و قدیمی ترین سکونتگاه های بشری است ، دارای میراث فرهنگی بسیار زیاد است که بخشی از آن در موزه ها نگهداری می شود

• - علم تاریخ : علم تاریخ عبارت است از مطالعه ی زندگی انسان ها در گذشته

• - آشنایی با گذشته به ما کمک می کند تا زمان حال را بهتر بشهیم . ما از مطالعه ی رویدادها و زندگی مردمان گذشته می توانیم پند بگیریم و از تجربه های آنها در زندگی امروز استفاده کنیم
ما چه کمکی می کند:

• - مورخ : به کسانی که در باره ی زندگی انسان ها و رویدادهایی که در گذشته اتفاق افتاده ، مطالعه و تحقیق می کنند مورخ می گویند

• - مورخان در مطالعات خود از چه منابعی استفاده می کنند؟ از منابع مختلفی مثل کتاب ها و نوشته ها یا کتیبه ها ، ابزار ها و وسایل زندگی بناها ، سکه ها ، سلاح ها ، سنگ نگاره ها و هر چیزی که از گذشته باقی مانده است ، استفاده می کنند

• - مورخان در کار خود از یافته ها و نتایج مطالعات باستان شناسان استفاده می کنند .

• - باستان شناسان ابتدا چه کارهایی انجام می دهند؟ ابتدا با مشاهده ی ویرانه ها و خرابه ها حدس میزنند که در یک منطقه ، آثار باستانی وجود دارد . سپس به جست و جو و حفاری در آن منطقه می پردازند . باستان شناسان با حوصله آثار موجود در دل خاک را بیرون می آورند و هنگامی که خاک ها را لایه برداری می کنند به هر شیئی که برخورد می کنند ، معمولاً همان موقع از آن عکس و فیلم تهیه می کنند

• - باستان شناسان در هر مرحله از چه ابزارهایی استفاده می کنند؟ در هر مرحله از ابزار خاصی استفاده می کنند ، از ابزارهای ساده مانند بیل و کلنگ تا میکروسکوپ و دوربین های مخصوص که با آنها لایه های درون خاک را مشاهده می کنند

• - مورخان معمولاً کار خودشان را با پرسش هایی در باره گذشته آغاز می کنند .

• در موزه ی ایران باستان چه چیزهایی نگهداری می شود:

در این موزه مجسمه ها ، ظروف و ابزار و وسایلی از گذشته های بسیار دور ایران نگهداری می شود

• علت نام گذاری موزه ی ایران باستان:

زیرا در این موزه آثار تاریخی به جا مانده از دوره ی قبل از اسلام را می توان مشاهده کرد

• به چه جهت تاریخ ایران به دو دوره ی زمانی تقسیم کردند:

چون ورود اسلام به ایران ، مهم ترین رویداد تاریخی کشور ما است .

• -تاریخ ایران به دو دوره زمانی تقسیم شده :

۱- تاریخ قبل از اسلام که به آن دوره ی ایران باستان می گویند

۲- تاریخ دوره ی اسلامی که با سقوط حکومت ساسانیان و ورود اسلام به ایران آغاز شد و تاکنون ادامه دارد

• - زندگی بشر در مراحل ابتدایی و پس از آن چگونه بود ؟

۱- انسان ها از وسایل بسیار ساده استفاده می کردند

۴- برای محافظت از خود در درون غارها به سر می بردند

۲- زندگی از طریق گردآوری خوراک و شکار حیوانات

۵- ابزارهای انسان های غارنشین سنگ بود

۳- در جست و جوی شکار از جایی به جای دیگر می رفتند

۶- کشاورزی را یاد گرفتند و حیوانات را اهلی کردند

۷. در کنار رودخانه ها خانه های دائمی ساختند

• -به و جود آمدن اولین روستا:

کشاورزی موجب شد که انسان ها یکجانشین شدند . بدین ترتیب اولین روستاها در کنار رودهای پر آب و چشمه ها پدید آمدند

• - در کدام نقاط ایران ظروف و وسایلی از زندگی مردم قدیم (یکجانشین):

۱- تپه ی سیلک در کاشان ۲- تپه ی حسن لو در آذربایجان غربی

• - چرا انسان ها خط را اختراع کردند ؟

انسان ها برای رسیدگی به کارها و نوشتن و محاسبه ی دادوستدهایشان خط را اختراع کردند

• - شهرهای بزرگ چگونه پدید آمدند ؟ و چگونه اداره می شدند ؟

با گذشت زمان ، جمعیت برخی سکونتگاه ها رو به افزایش گذاشت و شهرهای بزرگی پدید آمدند که به وسیله ی حکومتی اداره می شدند . آنها قوانین و مقرراتی برای خود وضع کرده اند

• - نخستین تمدن های بشری چگونه به وجود آمدند

مردم شهرهای بزرگ در هنر و معماری و ساختن بناها پیشرفت زیادی کردند . بدین ترتیب نخستین تمدن های بشری به وجود آمدند

• ویژگی های تمدن ها : ۱- خط ۲- حکومت ۳- قوانین و مقررات ۴- عقاید مذهبی ۵- معماری ، شهرسازی و هنر ۶- مهارت در کارهای مختلف

• تمدن شهر سوخته : باستان شناسان در نزدیکی شهر زابل در استان سیستان و بلوچستان اشیایی پیدا کردند و با مطالعه بر روی آنها حدس زدند که حدود پنج هزار سال پیش تمدن بزرگی در این منطقه وجود داشته است . آنها با مطالعه و کاوش بیشتر دریافتند که این تمدن به طرز عجیبی از بین رفته است و به همین علت آنها این منطقه را شهر سوخته به معنی نابود شده نام گذاشتند .

• معبد چغازنبیل : معبد چغازنبیل که شهرت جهانی دارد در نزدیکی شوش است . این معبد با میلیون ها خشت و هزاران آجر ساخته شده و بر روی برخی آجرها با خط ایلامی ، مطالبی نوشته شده است

• تمدن ایلام : ایلامی ها حدود ۳ هزار سال در منطقه خوزستان (شوش) زندگی کرده و تمدن بزرگی را به وجود آورده بودند . آنها بر روی لوح های گلی قانون هایی را که پادشاهان ایلامی وضع کرده بودند ، می نوشتند که بعضی از این لوح ها تا به امروز باقی مانده است . خرابه های چغازنبیل مهم ترین اثر به جای مانده از تمدن ایلام است .

• اعتقادات ایلامی ها : خدایان متعددی مثل خدای خورشید و خدای آب و را پرستش می کردند و مجسمه هایی از این خدایان ساخته و در معابد خود قرار می دادند و آنها را می پرستیدند

• تمدن چیرفت : حدود سیزده سال پیش باستانشناسان موفق شدند یکی از کهن ترین تمدن های شرق را در نزدیکی چیرفت کرمان (در کنار هلیل رود) شناسایی و از دل خاک بیرون کشند .

• اکتشافات از تمدن چیرفت : وسایل و ظروف سنگی و مفرغی با نقش جانوران ، زیگورات و کتیبه های آجری از جمله این اکتشافات است

• تمدن در بین التهرین و در کنار رود نیل : در منطقه ی بین النهرین تمدن های سومر ، بابل ، آشور و در کنار رود نیل تمدن مصر شکل گرفت

• زندگی اجتماعی که بر تمدن های قدیمی حاکم بود: الف) در زندگی و روابط اجتماعی آنها شرایط بدی حاکم بود ب) فرمانروایان در کاخ های با شکوه به خوشگذرانی مشغول بودند و به مردم ظلم بسیار می کردند ج) انسان ها به جای پرستش خداوند یکتا ، خورشید و ماه یا بت ها را عبادت می کردند

• حضرت نوح(ع) و حضرت ابراهیم(ع) در بین التهرین می زیستند .

• حضرت یوسف(ع) و حضرت موسی(ع) مدت زیادی در مصر بسر بردند . بعدها حضرت عیسی(ع) در زمان حکمرانی امپراتوری روم در فلسطین متولد شد .

• مأموریت پیامبران : همه ی پیامبران از جانب خداوند برای هدایت مردم برگزیده شدند . آنها با حاکمان ستمگر عصر خود مبارزه می کردند و به فرمان خداوند از آنها می خواستند دست از ستم بردارند و به آیات خداوند پندیشند و عمل کنند . به آنها گوشزد می کردند که خداوند بدکاران و ستمگران را نابود خواهد کرد و از مردم می خواستند تا با دوری از گناهان ، رفتار نیکو در پیش بگیرند و از ظالمان اطاعت نکنند

• آریایی ها:

حدود چهار هزار سال پیش، مردمانی کوچ نشین که خود را آریایی می نامیدند از مناطق شمال دریای خزر به تدریج به سمت جنوب مهاجرت کردند

• سه قوم بزرگ آریایی ها:

۱- مادها ۲- پارت ها ۳- پارس ها

• قبایل ماد در کجا زندگی می کردند و چرا ضعیف شدند:

قبایل ماد در شمال غرب ایران به صورت پراکنده زندگی می کردند و پراکنده زندگی کردن موجب شده بود که آنها ضعیف باشند و هر چند وقت یک بار همسایه های قدرتمندشان مانند آشوری ها به آنها حمله کنند و اموالشان را به غارت ببرند

• دهیوک که بود و چگونه به عنوان فرمانروا انتخاب شد:

در یکی از قبایل ماد، فردی به نام دهیوک زندگی می کرد که به دلیل خوش رفتاری و عدالت خواهی بین همه ی قبیله ها محبوبیت داشت. سرانجام سران قبایل تصمیم گرفتند او را به عنوان فرمانروا انتخاب کنند

• دهیوک کدام شهر را پایتخت خود قرار داد و چگونه قدرتمند شدند؟

دهیوک بر فراز تپه ای در شهر هگمتانه (همدان امروزی) قلعه ای ساخت و آنجا را به پایتختی خود انتخاب کرد. مادها به تدریج قدرتمند شدند و بر دشمنان خود غلبه کردند. بدین ترتیب اولین حکومت قدرتمند در ایران به دست مادها پایه گذاری شد

• رئیس یکی از قبایل پارس، فردی به نام

هخامنش

بود. بنیانگذار سلسله هخامنشیان

کوروش

بود که از نوادگان هخامنش بود.

• کوروش چگونه به پادشاهی رسید و توانست قلمرو هخامنشیان را گسترش دهد؟

کوروش توانست آخرین پادشاه مادها را در جنگی شکست بدهد و حکومت مادها را سرنگون کند. کوروش در دوران حکومت خود پیروزی های زیادی به دست آورد. او به بابل (عراق) و لیدی (ترکیه امروزی) حمله کرد و قلمرو ایران را از خلیج فارس تا دریای مدیترانه گسترش داد

• رفتار کوروش با مردم:

کوروش پادشاهی خردمند بود و با مردم سرزمین هایی که فتح می شد با نرمی و عدالت رفتار می کرد. مورخان این موضوع را از روی منشوری که از وی به جا مانده است دریافته اند

• بعد از کوروش، پادشاهان دیگری از هخامنشیان به سلطنت رسیدند که معروفترین آنها **داریوش بزرگ** است.

• مشکلات زمان داریوش

او زمانی به سلطنت رسید که در بیشتر قلمرو هخامنشیان، شورش ها و نابسامانی هایی شکل گرفته بود. داریوش با عزم و اراده با شورشیان جنگید و آنها را شکست داد و موفق شد دوباره حکومت هخامنشیان را قدرتمند سازد

و چگونگی قدرتمند کردن حکومتش:

• داریوش دستور داد نقش برجسته ای به یاد پیروزی های او در جنگ با دشمنان برداشته ی **کوه بیستون** حجاری کنند.

• چرا از حکومت هخامنشی می توان به عنوان نخستین امپراتوری جهانی یاد کرد:

زیرا در زمان کوروش و داریوش، قلمرو جغرافیایی هخامنشیان، بیشتر کشورهای مهم آن روز را در بر می گرفته است

• در زمان هخامنشیان ، جنگ های متعددی بین ایران و **یونان** رخ داد .

• هنگامی که اسکندر مقدونی در یونان به قدرت رسید ، حکومت هخامنشی در وضعیتی بود :
حکومت هخامنشی ضعیف و ناتوان شده بود . اسکندر از این موقعیت استفاده کرد و یونانیان را به انتقام جویی از ایرانیان فرا خواند سپاهیان تحت فرمان او در چند جنگ ، سپاه هخامنشی را شکست دادند و ایران را فتح کردند .

• در نتیجه حمله اسکندر بسیاری از شهرهای ایران از جمله **تخت جمشید** به آتش کشیده شد .

• اسکندر علاوه بر ایران ، مصر و قسمت هایی از هندوستان را تصرف کرد . او سرانجام در جوانی و در اوج کشورگشایی بر اثر بیماری در گذشت
تصرف کرد ؟ و سرانجام او چه شد؟

• پس از مرگ اسکندر ، ایران به دست **سلوکوس** یکی از سرداران او افتاد . وی سلسله ی **سلوکیان** را تأسیس کرد .

• رئیس یکی از قبایل پارت ملقب به **اشک** یا **ارشک** بود .

• رئیس یکی از قبایل پارتی ملقب به اشک یا ارشک با هدف مقابله با سلوکیان ، پارتیان و دیگر اقوام ایرانی را متحد کرد . او با استفاده از اختلافات سلوکیان توانست قسمت هایی از ایران را آزاد کند . مورخان وی را موسی سلسله اشکانی می دانند

• جانشینان اشک به مبارزه با سلوکیان ادامه دادند و موفق شدند به تدریج سایر مناطق ایران را از زیر سلطه ی سلوکیان نجات دهند . به این ترتیب در زمان فرمانروایی مهرداد دوم ، حکومت اشکانی به امپراتوری قدرتمند تبدیل شد

• آخرین حکومت پیش از ورود اسلام به ایران سلسله **ساسانیان** است . موسس سلسله ساسانیان **اردشیر بابکان** است که بر علیه **اشکانیان** قیام کرد .

• یکی از مهم ترین پادشاهان ساسانی که بود ؟ اقدام او را بنویسید
شاپور اول - در زمان او وسعت قلمرو ایران بسیار زیاد شد و او توانست امپراتور روم (والریانوس) را شکست دهد

• سرانجام سلسله ساسانی چگونه سقوط کرد؟
با حمله ی اعراب مسلمان و شکست های متعدد سپاهیان ساسانی ، سرانجام با قتل یزدگرد سوم آخرین پادشاه ساسانی، این سلسله در سال ۶۵۱ میلادی به پایان رسید

• مبدأ تاریخ ما مسلمانان **هجرت پیامبر(ص) از مکه به مدینه** است و به آن **تاریخ هجری** گفته می شود .

• مورخان برای تعیین زمان رویدادهای پیش از اسلام از **تقویم میلادی** استفاده می کنند . مبدأ تقویم میلادی **تولد حضرت مسیح(ع)** است و نشانه اختصاری آن حرف **م** است .

• در ایران باستان شیوه ی حکومت **پادشاهی** بود.

• شاهان در ابتدای سلطنت در حضور بزرگان کشور ، تاج گذاری می کردند و در کاخ بر تخت می نشستند . شاه قدرت مطلق داشت و همه باید از او فرمان می بردند . حکومت موروثی بود یعنی از پدر به پسر به ارث می رسید در ایران باستان :

• شاهان ایران باستان خود را چگونه افرادی می دانستند؟

شاهان ایران باستان خود را برگزیده ی آسمان و نماینده ی اهورامزدا می دانستند و معتقد بودند که به حکم او فرمان می رانند

• چه زمانی و چه کسانی می توانستند شاه را برکنار کنند؟

اگر شاه از مسیر قانون و عدالت منحرف شود حمایت اهورایی از او گرفته می شود و بزرگان و موبدان می توانستند شاه را عزل یا برکنار کنند

• شاهان بر چه اموری نظارت داشتند؟

شاهان بر امور اداری ، نظامی و مذهبی فرمانروایی مطلق داشتند . آنها برای اداره ی کشور فرمان هایی صادر می کردند . این فرمان ها ، قانون هایی بودند که باید در سراسر کشور اجرا می شدند و هیچ کس نباید از آنها سرپیچی می کرد

• دولت های ایران باستان قلمرو وسیعی داشتند و بنابراین برای اداره امور کشور **شغل ها** و **مقام های مختلفی** به وجود آمده بود .

• زندگی شاهان در ایران باستان :

زندگی شاهان هزینه ی زیادی داشت . گاهی آنها صدها خدمه را به کار می گرفتند . اینکه درآمدهای کشور چگونه خرج بشود بستگی به نظر شاهان داشت . مخارج سنگین دربار ، از گرفتن مالیات از مردم تأمین می شد . اغلب شاهان به ثروت اندوزی می پرداختند و نه تنها به فکر آسایش مردم نبودند بلکه به آنها ظلم می کردند

• از نخستین کسانی که تقسیم سرزمین به بخش های مختلف را ابداع کردند **ایرانیان** بودند .

• داریوش برای اداره بهتر کشور ، آن را به چند قسمت تقسیم کرده بود و به هر قسمت چه می گفتند؟

به ۲۳ قسمت تقسیم کرد و به هر قسمت ایالت می گفتند . برای هر ایالت یک شهربان انتخاب می کردند

• هر بخش از **مرکز فرماندهی** یا **پایتخت** دستور می گرفت و موظف بود همه کارها را طبق نظر شاه انجام دهد .

• به چه دلیل حکومت ایران باستان سپاه و نیروی نظامی بزرگی به وجود آورده بودند؟

زیرا سرزمین ایران به دلیل موقعیت جغرافیایی ، همواره از شرق و غرب در معرض هجوم دشمنان بود . در غرب دولت های یونان و روم به قلمرو ایران دست اندازی می کردند

• شاهان از دوره ی نوجوانی چه آموزش هایی می دیدند

شاهان از دوره ی نوجوانی ، آموزش های نظامی می دیدند و در بیشتر جنگ ها ، خودشان فرماندهی جنگ را بر عهده می گرفتند

پایتخت حکومت‌ها در ایران باستان

پایتخت	نام حکومت
همدان (هگمتانه)	مادها
شوش (پایتخت زمستانی) همدان (پایتخت تابستانی) تخت جمشید بابل	هخامنشیان
صد دروازه (دامغان) و تیسفون	اشکانیان
تیسفون	ساسانیان

اشکانیان در تاریخ جهان به جنگاوری مشهور بودند و مهارت زیادی در سوار کاری و تیراندازی داشتند.

• - اشکانیان (پارتیان) در تاریخ جهان به چه چیز مشهور بودند و در چه کارهایی مهارت داشتند؟

بود.

تشکیل سپاه جاویدان

• - یکی از ابتکارات بزرگ داریوش هخامنشی در زمینه تشکیل سپاه و فتون نظامی

تعداد افراد سپاه جاویدان ده هزار نفر بود که به گروه‌های ده نفره تقسیم می‌شد. به این سپاه، جاویدان یا همیشگی می‌گفتند

• - سپاه جاویدان:

چون هر گاه یکی از افراد از بین می‌رفت یک فرد جنگاور دیگر که ذخیره بود جای او را می‌گرفت و تعداد آنان کاسته نمی‌شد

• - چرا به این سپاه جاویدان می‌گفتند؟

• در ایران باستان **خانواده** هسته ی اولیه جامعه را تشکیل می داد.

• ازدواج در نزد ایرانیان یک تکلیف دینی و پیمان مقدس بود. به همین دلیل اگر کسی عمداً از ازدواج سر باز می زد، گناهکار شمرده می شد. همچنین مردان زمانی می توانستند مقام و منصبی بگیرند که همسر داشته باشند

• وظایف پدر در ایران باستان: **اجرای مراسم مذهبی** و **حفظ امنیت خانواده**

• ازدواج معمولاً در ایران باستان چگونه بود؟ معمولاً خویشاوندی و درون گروهی بود، یعنی اغلب سعی می کردند با افرادی از دودمان خود ازدواج کنند زیرا تا با آنها هم خون باشند و خصوصیات آن دودمان را حفظ کنند

• در ایران باستان خانواده ها بیشتر مواد مورد نیاز خود را چگونه تأمین می کردند؟ خانواده ها بیشتر مواد مورد نیاز خود چون خوراک و پوشاک و ابزار را خودشان در خانه تولید می کردند. زنان در کنار مردان به نخ ریزی، پارچه بافی، قالی بافی و مشارکت در کشاورزی می پرداختند

• در ایران باستان خانواده ها چگونه مراکزی بودند؟ خانواده ها مرکز تربیت و آموزش بودند و اصول و ارزش های اخلاقی چون راستگویی، امانت داری، مین دوستی و وفای به عهد و پیمان را به اعضای خانواده ی خود می آموختند

• در دوره ایران باستان اغلب مردم در **روستاها** زندگی می کردند و **کشاورزان** بیشترین جمعیت آن زمان را تشکیل می دادند.

• در ایران باستان شهرها بیشتر محل زندگی چه کسانی بود؟ شهرها بیشتر محل زندگی شاهان و مأموران حکومت بود. علاوه بر مأموران حکومتی، صنعتگران، بازرگانان و پیشه وران نیز زندگی می کردند

• به وجود آمدن اختلاف طبقاتی در ایران باستان: **با تشکیل امپراتوری های بزرگ و تمرکز قدرت و ثروت در دست شاهان و شاهزادگان و سایر مقام های حکومتی به تدریج اختلاف طبقاتی در جامعه به وجود آمد**

شاه و شاهزادگان، روحانیون زرتشتی (موبدان)، فرماندهان نظامی و دبیران به عنوان اشراف و بزرگان شناخته می شدند

بزرگان

• جامعه ساسانی به چند طبقه تقسیم می شد؟

پیشه وران، بازرگانان و کشاورزان، نیز عامه مردم محسوب می شدند

عامه مردم

• - طبقه اشراف و بزرگان از چه امتیازاتی برخوردار بودند

آنها زمین ها و ثروت های فراوان داشتند اما از پرداختن مالیات معاف بودند . از حق تحصیل و آموزش برخوردار بودند و خود را صاحب جان و مال مردم می دانستند

• - در دوره ی ساسانی کشاورزان از چه حقوق اجتماعی محروم بودند؟

شرایط تحصیل برای عامه مردم سخت و دشوار بود . بار سنگین مالیات بر دوش آنها بود و در جنگ ها ، سپاه پیاده نظام را تشکیل می دادند . اگر کسی از جنگ فرار می کرد به شدت مجازات می شد

• - جامعه طبقاتی در دوره ساسانی چه ویژگی هایی داشت؟

در جامعه طبقاتی ، رفتن از طبقه ای به طبقه ی دیگر بسیار سخت و تقریباً ناممکن بود . یعنی فرزند کشاورز می بایستی تا ابد کشاورز بماند . همچنان که اشراف زادگان همیشه در گروه اشراف می ماندند . افراد از طبقه محروم نمی توانستند با بزرگان ازدواج کنند

• - هرودوت در باره ایرانیان باستان چه نوشته است؟

ایرانی ها وقتی در کوچ به هم می رسیدند روبوسی می کردند و اگر با یکدیگر تفاوت طبقاتی داشتند افراد عامی می بایستی در برابر اشراف و بزرگان زانو می زدند .

• - در دوره ی ایران باستان ، شاهان و شاهزادگان چگونه زندگی داشتند؟

شاهان و شاهزادگان زندگی پر تجملی داشتند و در کاخ ها به خوشگذرانی می پرداختند . برای مثال خسرو پرویز تاجی داشت که مقدار زیادی طلای خالص در آن به کار برده شده بود و مرواریدهای آن به اندازه تخم گنجشک بودند . خسرو پرویز شطرنجی داشت که مهره های آن از یاقوت و زمرد بودند و بر نختی می نشست که از عاج فیل درست شده بود و نرده های آن از طلا و نقره بود

• در عصر باستان مردم سخت کوش ایران از **منابع محیطی** که در آن زندگی می کردند به خوبی بهره می گرفتند و انواع **فعالیت های اقتصادی** در این دوره گسترش یافته بود.

• فلات ایران چگونه سرزمینی بود؟ **فلات ایران از نخستین سرزمین هایی بوده که کشاورزی و پرورش دام در آن آغاز شده و حتی دانش و مهارت کشت و زرع از ایران به سرزمین های دیگر برده شده است**

• در ایران باستان مهم ترین پیشه و وسیله ی معیشت **کشاورزی** بود.

• فعالیت های کشاورزی در ایران باستان: **فعالیت های کشاورزی از طرف حکومت تشویق می شد. در دوره هخامنشیان یونانی ها از تلاش های شاهان پارس برای تشویق به کشاورزی حسرت می خوردند.**

• مهم ترین محصول زراعی ایرانیان باستان چه بود؟ و به چه جهت کارگاه های پنبه رسی توسعه یافت؟ **گندم و جو مهم ترین محصول زراعی بود. کشت پنبه در نواحی مستعد رواج داشت و به همین جهت کارگاه های پنبه رسی توسعه یافت و پارچه های پنبه ای یکی از صادرات مهم بعضی از ایالات بود**

• وضعیت صنعت در ایران باستان: **در بسیاری از مناطق ایران، صنعت نیز گسترش پیدا کرد. تهیه پارچه های لطیف از پنبه، ابریشم و پشم و تهیه شال های پشمی و حریر در کارگاه های مرو، ری، اهواز و شوشتر رواج داشت. ایرانیان در پیشه ی نجاری، آهنگری و شیشه گری نیز پیشرفت کرده بود**

• چند مورد از مشاغل ایران باستان: **ساختن اسباب و اثاثیه ی منزل، شمشیر، ابزارهای کشاورزی و ابزارهای جنگی مانند بازوبند و زره و نظایر آنها نیز از مشاغل آن دوره بود.**

• به فرمان داریوش اول **جاده شاهی** ساخته شد.

• در نتیجه کدام اقدامات، در ایران باستان تجارت پیش از پیش رونق گرفت؟ **در آن زمان امنیت در راه ها برقرار و کاروانسراهایی در فاصله های معین بنا گردیدند. در نتیجه این اقدامات تجارت رونق گرفت**

• جاده ابریشم: **جاده ابریشم راهی بود که چین و هند را در شرق، به اروپا در غرب متصل می کرد و بخشی از این جاده هم از خاک ایران عبور می کرد**

• در زمان ایران باستان **ابریشم** ارزشمندترین و پرسودترین کالای تجاری بود که از **چین** به **ایران** و سرزمین های دیگر صادر می شد.

• ایران در دوره باستان صادر کننده ی چه کالاهایی بود؟

کالاهای گوناگون مانند سنگ های قیمتی، پارچه، قالی و محصولات کشاورزی بود

سرزمین‌های ایرانی در عهد باستان حلقه اتصال و ارتباط غرب و شرق دنیا به‌شمار می‌رفت. ایرانیان باستان درصدد بودند که از موقعیت سرزمین خود در حوزه اقتصاد و بازرگانی بهره‌برداری کنند. اولاً از عبور کالاهایی که از شرق به غرب می‌رفت و بالعکس، عوارض و حق ترانزیت دریافت می‌کردند؛ ثانیاً آنها ترجیح می‌دادند به جای صادرات مواد اولیه مثل ابریشم خام، کالاهایی ساخته شده یا منسوجات ابریشمی و ... که سود بیشتری به همراه داشت، صادر کنند.

• چرا ساسانیان مانع از ارتباط مستقیم تجاری میان چین و هند با روم (اروپا) می‌شدند و از این کار چه هدفی داشتند؟

• ایرانیان باستان به سبب تجربه و مهارت در دریانوردی به **تجارت دریایی** روی آوردند. در دوران ساسانی، **تجارت دریایی** رونق گرفت.

• در زمان هخامنشیان برای اولین بار به فرمان داریوش کبیر سکه‌ای زرین به نام **دریک** یا **زرینک** ضرب شد.

با ضرب سکه تجارت رونق پیدا کرد، به طوری که بازرگانان با داشتن پول می‌توانستند کالاهایی خریداری کنند و آنها را به قیمت بیشتر بفروشند

• ضرب سکه چه تأثیری در تجارت ایران باستان داشت؟

سکه‌های زرین فقط به فرمان و به نام پادشاهان ضرب می‌شد. حاکمان ایالت‌ها می‌توانستند با اجازه پادشاه فقط سکه‌های سیمین (نقره‌ای) یا (مس) ضرب کنند

• چه کسانی می‌توانستند سکه ضرب کنند؟

• در ایران باستان، **مالیات** منبع اصلی درآمد حکومت‌ها بود که به صورت **نقدی** یا **جنسی** دریافت می‌شد.

بیشترین حجم مالیات را کشاورزان پرداخت می‌کردند. دامداران به نسبت تعداد دام‌هایشان و پیشه‌وران و بازرگانان نیز به میزان کالا و خدماتیکه عرضه می‌کردند مالیات می‌دادند

• در ایران باستان مالیات چه گروه‌هایی پرداخت می‌کرد؟

نوع دیگری از مالیات به نام مالیات سرانه وجود داشت که فقط از عامه‌ی مردم وصول می‌شد و بزرگان و اشراف از پرداخت آن معاف بودند

• مالیات سرانه:

گاهی به دلیل خالی بودن خزانه، میزان مالیات‌ها را افزایش می‌دادند. البته در مواقعی نیز به سبب جلوگیری از شورش مردم و یا بروز خشکسالی، بخش‌هایی صورت می‌گرفت

• در چه صورت مالیات افزایش و در چه مواقعی بخشیده می‌شد؟

پرداخت حقوق به مأموران حکومتی

بخش زیادی از درآمد صرف جنگ با دشمنان می‌شد

درآمد خرج احداث، نکه‌داری و تعمیر آتشکده‌ها، کاروانسراها، قنات‌ها، سدها و .. می‌شد

مصارف شخصی شاه، شاهزادگان، درباریان و ساختن کاخ‌های مجلل می‌رسید

• درآمدهای حکومت:

• در ایران باستان **تعلیمات مذهبی** نقش و تأثیر زیادی در زندگی فردی و اجتماعی داشت.

• اقوام آریایی کدام عناصر خلقت را مقدس می شمردند؟
اقوام آریایی برخی از عناصر خلقت مانند آب، آتش، خاک و باد را مقدس می شمردند و برای آنها خدایانی قائل بودند

• زرتشت پیامبر ایران باستان که قبل از سلسله ی مادها می زیست، در اندیشه ی اصلاح عقاید ایرانیان بر آمد. او مردم را به پرستش اهورامزدا، خدای بزرگ دعوت کرد
 را به چه چیز دعوت می کرد؟
زرتشت پیامبر ایران باستان که قبل از سلسله ی مادها می زیست، در اندیشه ی اصلاح عقاید ایرانیان بر آمد. او مردم را به پرستش اهورامزدا، خدای بزرگ دعوت کرد

• در آیین زرتشت به چه چیزی اشاره شده بود؟
در آیین زرتشت اهورامزدا منشأ تمام خیر و خوبی ها بود و همواره با اهریمن که سرچشمه ی شر و بدی ها به شمار می رفت، در حال مبارزه بود

• سفارش زرتشت به پیروان خود:
سفارش می کرد که به منظور یاری اهورامزدا، پندار نیک، گفتار نیک و کردار نیک را سرمشق زندگی خود قرار دهند

• پس از مرگ زرتشت پیروانش تعالیم او را در کتابی به نام **اوستا** گردآوری کردند.

• در دوره ی ساسانیان چه دین هایی رواج داشت؟
زرتشتی، مسیحی، یهودی، بودایی و مانوی

• دیدگاه موبدان زرتشتی نسبت به دیگر ادیان:
موبدان زرتشتی با رواج و گسترش دین های دیگر در ایران مخالف بودند و نسبت به پیروان سایر ادیان سخت گیری می کردند

• در دوره ساسانیان دین **زرتشتی** دین رسمی کشور اعلام شد.

• غذای اصلی مردم در ایران باستان:
در آن دوره غذای اصلی مردم، غلات مخصوصاً گندم و جو بود که آنها را آرد می کردند و با آن نان و انواع شیرینی ها را می پختند. علاوه بر نان از انواع گوشت حیوانات اهلی، گوشت پرندگان شکاری، تخم پرندگان، شیر بز و میوه ها و سبزیجات و شربت ها برای تغذیه استفاده می شد.

• در ایران باستان بعضی مواد غذایی مانند **روغن زیتون** از یونان و **ادویه** از هندوستان به ایران وارد می شده است.

• آداب غذا خوردن مردم ایران باستان:
با آداب خاصی سر سفره می نشستند. آنها سخن گفتن هنگام غذا خوردن را گناه می دانستند. شستن دست ها قبل و بعد از غذا خوردن و خواندن دعای نان در ابتدا و پایان غذا از نکاتی بود که آنها بر سر سفره رعایت می کردند

• اطلاعات پوشاک ایران باستان:
بیشتر آنچه که ما از پوشاک مردم آن دوره می دانیم مربوط به مجسمه ها و نقاشی ها یا تصویری به جا مانده از آن دوره است که بر روی سنگ ها، ظروف یا سکه ها نقش بسته اند

• ایرانیان باستان نسبت به پوشش بدن چه اعتقادی داشتند؟

مردان و زنان ایران باستان به پوشش بدن اهمیت می دادند داشتند و از برهنگی اجتناب می کردند

• ایرانیان از نخستین کسانی بودند که **شلوار** را طراحی کردند و پوشیدند .

• شلوار و بالا پوشی های آستین دار و کلاه نمدی پوشاک اصلی مردان بود . زنان نیز از شلوار ، پیراهن های بلند و نوعی سر بند استفاده می کردند . لباس های ایرانی مورد توجه بزرگان و درباریان روم و یونان بود و اغلب سعی می کردند از طرح لباس های ایرانی تقلید کنند

• فردوسی در کتاب شاهنامه از دلآوری اسطوره هایی چون **رستم ، سهراب ، سیاوش ، گرد آفرید و ...** در ایران باستان سخن گفته است .

• هرودوت نوشته است : ایرانیان به فرزندان خود سه چیز را می آموختند : **۱- سوار کاری ۲- تیراندازی ۳- راستگویی**

• از ورزش های مورد علاقه مردم ایران باستان **سوار کاری و تیراندازی و شکار** از ورزش های مورد علاقه مردم آن دوره بوده و برناب سنگ یا فلاخن و نیزه و زوبین نیز رواج داشته است

• **ورزش جوگان** در ایران باستان : **جوگان بازی ورزشی است که ایرانیان باستان آن را ابداع کرده اند و سپس از ایران به سایر کشورها راه یافته است . در شاهنامه فردوسی به جوگان بازی اشاره شده است . در زمان هخامنشیان و ساسانیان این ورزش انجام می شده است . امروزه جوگان بازی یکی از ورزش های جهانی محسوب می شود**

• **واژه ی جشن به چه معناست :** **واژه ی جشن از نِشت و یَسنه اوستایی گرفته شده که به معنای پرستیدن و نیایش است**

• **جشن های ایران باستان با چه چیزهایی ارتباط** **ارتباط زیادی با تغییر فصل ها و شروع و پایان کار کشاورزی داشتند .**

• **مهم ترین جشن های دوره ایران باستان :** **جشن نوروز ، جشن سده و جشن مهرگان از مهم ترین جشن ها بود**

• **جشن نوروز در ایران باستان :** **نوروز یکی از بزرگ ترین و با شکوه ترین جشن های ایران باستان بود ه که در آغاز فصل بهار برگزار می شده است . نوروز در نزد مردم آن زمان پیام آور نوشدن سال و رویش طبیعت و شروع فعالیت های کشاورزی بود .**

• **زمان پیدایش نوروز :** **زمان پیدایش نوروز به درستی معلوم نیست اما در برخی از کتاب های کهن مانند شاهنامه فردوسی ، این جشن را به زمان تاج گذاری جمشید پادشاه اسطوره ای ایران نسبت می دهند . این جشن در زمان هخامنشیان در تخت جمشید برگزار می شد .**

• پیشرفت های ایرانیان در **دانش ، هنر و معماری** جلوه هایی از شکوه و عظمت تمدن کهن ایران است .

• اساس گسترش ایرانیان در دانش ، هنر و معماری : **زبان و خط** بوده است .

• از هنگام استقرار اقوام آریایی در سرزمین ایران ، **زبان فارسی زبان گفتاری و نوشتاری** مردم این سرزمین بوده است .

• زبان ایرانیان در دوره های مختلف : **۱- در دوره ی هخامنشیان : پارسی باستان ۲- در دوره اشکانیان و ساسانیان : پارسی میانه یا پهلوی ۳- دوره اسلامی : فارسی دری**

• اصل ۱۵ قانون اساسی در مورد **زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است . اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد ولی استفاده از زبان های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس در کنار زبان فارسی آزاد است**

• خط ایرانیان در دوره های مختلف : **در زمان هخامنشیان ، ایرانیان خط میخی را از اقوام بین النهرین اقتباس کردند و تغییرات زیادی در آن به وجود آوردند . در دوره های اشکانیان و ساسانیان خط پهلوی رایج بود**

• کتیبه های به جا مانده از دوره ی هخامنشیان در بیستون و تخت جمشید به **زبان فارسی** و با **خط میخی** نوشته شده است .

• چگونه درمی یابیم که ایرانیان در گذشته های دور با علوم مختلف آشنا بوده اند؟
ساختن بناهای عظیم و محکم ، سدها ، پل ها ، ابزارها و وسایل مختلف زندگی که به دست ایرانیان ابداع شده ، نشان می دهد آنها با علوم گوناگونی چون ریاضی ، هندسه ، زمین شناسی و ... آشنا بوده اند

• چرا ایرانیان باستان تقویم خورشیدی را به وجود آوردند؟
چون برای فعالیت های کشاورزی که در فصول خاصی از سال انجام می گرفت به تقویم نیاز داشتند ، تقویم خورشیدی (شمسی) را به وجود آوردند و سال را به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم کردند و پنج روز پایانی سال را جداگانه به حساب آوردند . این تقویم از کم نظیر ترین تقویم های دنیا است

• در کتاب اوستا از سه نوع پزشکی نام برده شده است
پزشک جراح ، پزشک معمولی ، پزشک دعا که با دعای مقدس باطن افراد را درمان می کند .

• قدیمی ترین مدرسه ی پزشکی جهان : **در دوره ی ساسانی ، شاپور ساسانی در شهر جندی شاپور (خوزستان کنونی) مدرسه و بیمارستانی تأسیس نمود که قدیمی ترین مدرسه ی پزشکی جهان به شمار می رود**

• در مدرسه جندی شاپور **علاوه بر پزشکی ، نجوم ، ریاضیات ، موسیقی ، شیمی (کیمیاگری) تدریس می شد .**

آنها در رشته های گوناگون چون سفالگری ، پارچه بافی ، قالی بافی ، فلزکاری ، چرم سازی ، زرگری ، کاشی کاری ، سنگ بُری ، حجاری ، قلم زنی ، منبت کاری ، موسیقی ، نقاشی و ... مهارت داشتند

• - صنعتگران و هنرمندان ایران باستان در چه رشته هایی مهارت داشتند؟

ایرانیان با توجه به شرایط آب و هوایی و مصالحی که در منطقه ی آنها بود خانه های خود را از سنگ ، چوب و خشت می ساختند

• - ایرانیان باستان با توجه به شرایطی خانه های خود را می ساختند؟

شهرت جهانی دارند .

وسعت و عظمت

و

معماری

از نظر

تخت جمشید

• - برخی از بناها مانند

علاوه بر تخت جمشید ، هگمتانه ، پاسارگاد ، تخت سلیمان ، طاق بستان و طاق کسری

• - کدام بناهای باستانی پیشرفت ایرانیان را در معماری نشان می دهد؟